

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИВАТНА УСТАНОВА
«ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«МІЖНАРОДНИЙ ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ
ІНСТИТУТ
«БЕЙТ-ХАНА»**

Кафедра природничо-наукової підготовки

«Культурально центроване консультування»
(назва навчальної дисципліни)

**РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни**

підготовки

магістрів

(назва рівня вищої освіти)

галузі знань

05 Соціальні та поведінкові науки

(шифр і назва галузі знань)

спеціальності

053 Психологія

(код і найменування спеціальності)

Робоча програма навчальної дисципліни «Культурально-центроване консультування» спеціальності 053 Психологія освітньо-професійної програми магістрів для здобувачів вищої освіти V курсу.

Розробник:

Первий Віктор Станіславович, доктор медичних наук, професор кафедри природничо-наукової підготовки
(вказати ІПБ авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робоча програма розглянута та затверджена на засіданні кафедри природничо-наукової підготовки

Протокол від «28» серпня 2020 року № 01

Зав. кафедри

(підпис)

А. О. Теплицька

(прізвище та ініціал)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми «28» серпня 2020 року

Гарант освітньої програми

(підпис)

О. С. Самоїлов

(прізвище та ініціал)

Робоча програма перевірена навчально-методичним відділом «31» серпня 2020 року

Завідувач навчально-методичного відділу

(підпис)

І. В. Зеркаль

(прізвище та ініціал)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисциплін за формами навчання	
	Денна	Заочна
Статус дисципліни (обов'язкова чи вибіркова)		
Мова викладання	українська	
Передумови вивчення навчальної дисципліни (які дисципліни мають передувати вивченню)	ОДЗ 1. 02 «Організація та методика психотерапевтичної, психокорекційної та психореабілітаційної роботи ВДФ 3. 05 Етноконфліктологія	
Курс	5	
Семестр	II	
Загальний обсяг годин / кредитів	120 год. / 4 кредити	
Кількість змістовних модулів	2	
Годин на аудиторне вивчення	52	
Годин на самостійне вивчення	68	
Форма підсумкового контролю	залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Культурально-центроване консультування» є вивчення і систематизація досягнень вітчизняних і зарубіжних досліджень у галузі психології міжкультурної комунікації; формування світоглядних компетенцій крос-культурального психолога, які є пріоритетними в системі соціально-психологічної допомоги особам з порушеннями комунікацій в соціально-культуральній сфері, що відповідають сучасним гуманістичним тенденціям і державній політиці Української держави.

Основними **завданнями** навчальної дисципліни «Культурально-центроване консультування» є:

- ознайомлення здобувачів другого магістерського рівня з історичними етапами становлення психології міжкультурної комунікації;
- оволодіти основними категоріями та поняттями психології міжкультурної комунікації;
- вивчення фундаментальних понять проявів взаємовідносин представників різних культурних спільнот;
- узагальнення основних міжкультурних дисфункцій;
- розгляд уявлень про міжкультурні стосунки;
- сприяти вирішенню питань побудови та організації міжособистісної взаємодії в різних культурних спільнотах;
- ознайомлення з особливостями комунікацій осіб різних культурних спільнот.

3. Компетентності та заплановані результати навчання

Дисципліна «Культурально-центроване консультування» забезпечує набуття здобувачами освіти ряду **компетентностей**.

Компетентності, що формуються:

- ЗК 1.** Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК 4.** Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- ЗК 5.** Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.
- ЗК 6.** Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК 7. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК 10. Здатність спілкуватись іноземною мовою.

СК 4. Здатність здійснювати практичну діяльність (тренінгові, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну та іншу залежно від спеціалізації) з використанням науково верифікованих методів та технік.

СК 6. Здатність ефективно взаємодіяти з колегами в моно- та мультидисциплінарних командах.

СК 7. Здатність ухвалювати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.

СК 8. Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію.

СК 9. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.

СК 10. Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методи психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях.

СФК 1. Здатність до усвідомлення сутності існуючих психологічних проблем завдяки упредметненню об'єкту осмислення на метапрадигмальному рівні та його розуміння в новій інтегрально-методологічній якості.

СФК 2. Здатність до реалізації психологічної діяльності в етнічному та мультикультурному середовищі.

СФК 3. Здатність до: подолання труднощів міжкультурної взаємодії та медіації конфліктних ситуацій; встановлення причин кроскультурних та етнічних конфліктів, прогнозування ефективності стратегій управління етнічним конфліктом; розробки стратегій подолання перешкод та застосування їх в практиці ділового міжнаціонального спілкування.

Програмні результати навчання:

ПРН 5. Розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерпія, консультування, тощо), провадити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість

СПРН2. Використовувати практичні навички міжкультурної комунікації дотримуючись етичних норми проведення етнопсихологічних досліджень.

СПРН3. Використовувати сучасні методи індивідуальної та групової психокорекційної, психореабілітаційної та психотерапевтичної роботи та критично осмислювати проблеми консультативної психології.

СПРН4. Здійснювати психотерапевтичні, корекційні та реабілітаційні заходи спрямовані на формування навичок психологічного захисту у громадян у кризових ситуаціях.

СПРН6. Здійснювати психологічну діяльність використовуючи знання етики юдаїзму, зокрема під час вирішення конфліктів, психологічному консультуванні та психотерапевтичній роботі із представниками єврейського етносу.

Після вивчення курсу «Культурально центроване консультування» студенти повинні **знати:**

- теоретико-методологічні основи антропології та психології міжкультурних комунікацій;
- особливості й механізми міжкультурної взаємодії в умовах глобалізації;
- особливості сучасних суперечливих процесів культурної глобалізації;
- психологічні концепції культури і особистості в культурі;
- теорії та моделі міжкультурних комунікацій;
- типологізації культур;
- особливості міжкультурної вербальної і невербальної комунікації, стилі міжкультурної конфліктної взаємодії і розв'язання конфліктів у різних культурах;
- психологічні механізми адаптації в іншому культурному середовищі.

Уміти:

- аналізувати соціальні ситуації конфліктів у міжкультурній взаємодії;
- використовувати моделі й концепції міжкультурних комунікацій для аналізу різноманітних ситуацій міжкультурної взаємодії;
- враховувати крос культурні аспекти під час проведення переговорів у різних сферах;

- співвідносити професійні знання, здобуті під час вивчення дисципліни, з сучасною реальністю міжкультурних відносин, а також в контексті психологопрактичної роботи і в екстремальних ситуаціях.

4. Зміст програми навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Загальні питання етнічної та кроскультуральної психології.

Тема 1. Типові помилки спілкування з представниками різних культур і причини крос-культурного шоку.

Причини порушення крос-культурних комунікацій. Проблема (пастка) сприйняття. Проблема стереотипів. Сприйняття культури членами суспільства: етноцентризм, релятивізм. Особливості крос-культурних комунікацій: вербаліка, паравербаліка і невербаліка. Крос-культурний шок.

Тема 2. Культура та основні психологічні процеси. Рівні вивчення культури.

Визначення поняття культури. Структура культури. Роль мови в культурі. Вербальні та невербальні комунікації. Функції культури. Підходи до дослідження феномену культури.

Рівні вивчення культури. Артефакти. Привітальні ритуали і форми звернення. Проголошені цінності і переконання. Класифікація базових уявлень (цінностей).

Тема 3. Огляд найважливіших параметрів культури.

Векторне і спіральне сприйняття часу в різних культурах. Культури з моноактивним, поліактивним і реактивним ставленням вчасно. Ставлення до природи. Відносини між людьми в різних культурах. Культури, орієнтовані на статус або досягнення. Високий і низький контекст. Емоційні і нейтральні культури. Конкретні і універсальні культури.

Тема 4. Культуродоцільне психологічне консультування як соціокультурна і психотехнічна проблема.

Культуродоцільний підхід у психологічному консультуванні: генезис феномену і його теоретичне осмислення у сучасній психології.

Тема 5. Індигенізація і універсалізація як головні тенденції в сучасній практиці психологічного консультування.

Соціокультурні витоки сучасної консультативної практики і процеси її експансії в країни незахідного світу. Аналіз мультикультуралізму як “четвертої сили” в сучасній консультативній психології. Індигенізація як сучасна тенденція в світовій практиці надання психологічної допомоги.

Змістовий модуль 2.

Прикладні аспекти етнічної та кроскультуральної психології.

Тема 6. Культуродоцільні моделі консультативної роботи.

Основоположні принципи побудови культуровідповідних моделей консультативної роботи. Релігійні та філософські підстави індигенізації. Клінічні підстави індигенізації. Напрями та результати пошуків культуродоцільних методів консультативної роботи.

Тема 7. Аналіз та вирішення крос-культурних конфліктів.

Основні етапи і принципи вирішення конфлікту. Моніторинг комунікацій, поведінкових розходжень і емоційної напруги. Альтернативні підходи до залагодження конфлікту. Практичні поради.

Підсумковий модульний контроль

Залік

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	усього	лекції	практ. заняття	самостійна робота
Змістовий модуль 1. <i>Загальні питання культурально-центрованого консультування.</i>				

1. Типові помилки спілкування з представниками різних культур і причини крос-культурного шоку.	14	4	4	6
2. Культура та основні психологічні процеси. Рівні вивчення культури.	14	4	4	6
3. Огляд найважливіших параметрів культури.	12	4	2	8
4. Культуродоцільне психологічне консультування як соціокультурна і психотехнічна проблема.	12	2	4	6
5. Індигенізація і універсалізація як головні тенденції в сучасній практиці психологічного консультування.	12	2	2	8
Змістовий модуль 2. Прикладні аспекти культурально-центрованого консультування.				
6. Культуродоцільні моделі консультативної роботи	12	2	2	8
7. Аналіз та вирішення крос-культурних конфліктів	12	2	4	6
8. Індивідуально-психологічні та соціально-психологічні предиктори успішної адаптації ортодоксальних і неортодоксальних євреїв-мігрантів до нового соціального середовища	10		4	6
9. Психологічне консультування членів єврейської громади з урахуванням етичних принципів іудаїзму	10		2	8
10. Соціально-психологічні та крос-культуральні аспекти адаптації мігрантів в багатонаціональних спільнотах	10		4	6
Усього	120	20	32	60

6. Теми лекцій

№№ п/п	Тема	Кількість годин
Змістовий модуль 1. Загальні питання культурально-центрованого консультування.		
1.	Типові помилки спілкування з представниками різних культур і причини крос-культурного шоку	4
2.	Культура та основні психологічні процеси. Рівні вивчення культури	4
3.	Огляд найважливіших параметрів культури	4
4.	Культуродоцільне психологічне консультування як соціокультурна і психотехнічна проблема	2
5.	Індигенізація і універсалізація як головні тенденції в сучасній практиці психологічного консультування	2
Змістовий модуль 2. Прикладні аспекти культурально-центрованого консультування.		
6.	Культуродоцільні моделі консультативної роботи	2
7.	Аналіз та вирішення крос-культурних конфліктів	2
Разом		20

7. Теми практичних занять

№№ п/п	Тема	Кількість годин
1.	Крос-культурне дослідження як квазіексперимент. Види крос-культурних досліджень.	4
2.	Основні підходи до психологічного консультування окремих культурних груп.	2
3.	Крос-культуральні технології психологічної допомоги.	2
4.	Культуродоцільні моделі консультативної роботи.	2
5.	Міжкультурний тренінг.	4
6.	Психологічний склад єврейської нації (темперамент і характер).	4
7.	Етнічна характерологія.	4
8.	Індивідуально-психологічні та соціально-психологічні предиктори успішної адаптації ортодоксальних і неортодоксальних євреїв-мігрантів до нового соціального середовища.	4
9.	Соціально-психологічні та крос-культуральні аспекти адаптації мігрантів в багатонаціональних спільнотах.	4
10.	Психологічне консультування членів єврейської громади з урахуванням етичних принципів іудаїзму.	2
Разом		32

8. Самостійна робота

№.№ п/п	Тема	Кількість годин
1.	Етнокультурний склад світу. Класифікації етнічних груп: по історико-культурному типу, конфесійна, антропологічна, лінгвістична.	8
2.	Міжкультурна комунікація	6
3.	Зміст етнічної ідентичності та структура етнічної ідентичності: когнітивний і афективний компоненти. Стратегії досягнення позитивної етнічної ідентичності.	8
4.	Професійна психологічна допомога та її етнокультурні аспекти.	6
5.	Культуродоцільні моделі консультативної роботи.	8
6.	Національна психологія єврейського народу	6
7.	Особливості формування єврейського національної самосвідомості.	6
8.	Психологічна допомога єврейським мігрантам в новій общинній середовищі.	6
9.	Психологічний супровід мігрантів.	6
10.	Психологічне консультування мігрантів.	8
Разом		68

9. Індивідуальні навчально-дослідні та науково-дослідні завдання.

Передбачається вивчення додаткових питань для самостійного опрацювання, які не входять до плану аудиторних занять і забезпечують поглиблене вивчення студентами тем в процесі підготовки до практичних занять.

1. Психологічна адаптація змушених мігрантів.
2. Соціально-психологічний супровід процесу адаптації дітей-мігрантів в умовах освітнього закладу.
3. Психологічний супровід багатодітних сімей в умовах вимушеної міграції.
4. Детермінанти соціальної активності населення мігрантського походження.
5. Етико-правові аспекти психологічної практики в середовищі мігрантів.
6. Психологічна допомога мігрантам з адаптації до нових умов життя.
7. Психологічне консультування членів єврейської громади з урахуванням етичних принципів іудаїзму.
8. Найбільш часто зустрічаються теми консультаційної роботи в крос-культурному середовищі.
9. Типові запити при консультуванні іншокультурних клієнтів.
10. Психологічна робота з використанням загальнокультурних символів.
11. Зміст і основні характеристики національної культури.
12. Національний склад розуму і єврейські традиції.
13. Загадки «єврейської душі».
14. Психологічне консультування дітей з мультикультуральних сімей.
15. Особливості психологічного консультування ортодоксальних і неортодоксальних євреїв.

10. Методи навчання

У процесі викладання дисципліни застосовуються різні методи навчання:

- за домінуючими засобами навчання: вербальні, наочні;
- в залежності від основних дидактичних завдань: отримання нових знань, формування вмій та навичок, перевірки й оцінки знань, а також
- усне обговорення питань теми із залученням більшої частини студентів групи;
- бліц-опитування;
- дискусії з проблемних ситуацій;
- реферативні виступи;
- тестування в письмовій формі;
- виконання письмових завдань тощо.

Результат самостійної позааудиторної роботи студента відтворюється у формі представлення стендових доповідей або захисту реферативних робіт.

Оцінка успішності студента з дисципліни є рейтинговою і виставляється за багатобальною шкалою.

Кількість балів за дисципліну розглядається як сумарний бал, що включає поточну успішність, додаткові бали за виконання індивідуальної роботи.

Методи навчання відповідно до програмних результатів:

ПРН 5 – лекція (інформаційна, проблемна, з елементами бесіди, з розбором конкретних ситуацій); моделювання психологічного експерименту, виконання психодіагностичних завдань, зокрема, психологічних тестів; виконання психологічних завдань, вправи, групові дискусії, дидактичні та ділові ігри, що імітують досліджувані процеси; психологічний тренінг; презентація;

СПРН 2 – бесіда, обговорення, інструктаж; вправа, тренування; навчально-рольові сценарії та діалоги між учасниками групи; робота в малих групах, «коло ідей», «мозковий штурм», «метод Прес», «займи позицію», «мікрофон», рольова гра; асоціативний куш, есе; презентація;

СПРН 3 – лекція; моделювання психологічного експерименту, виконання психодіагностичних завдань, зокрема, психологічних тестів; виконання психологічних завдань, вправи, групові дискусії, дидактичні та ділові ігри, що імітують досліджувані процеси; спостереження, демонстрація, презентація;

СПРН 4 – лекція (інформаційна, проблемна, з елементами бесіди, з розбором конкретних ситуацій), бесіда, обговорення, навчальна дискусія, інструктаж; вправа, метод проєктів, моделювання психологічного експерименту, виконання психодіагностичних завдань, зокрема, психологічних тестів; виконання психологічних завдань, вправи, групові дискусії, дидактичні та ділові ігри, що імітують досліджувані процеси спостереження, демонстрація;

СПРН 6 – лекція (інформаційна, проблемна, з елементами бесіди, з розбором конкретних ситуацій), обговорення, інструктаж; моделювання психологічного експерименту, виконання психодіагностичних завдань, зокрема, психологічних тестів; виконання психологічних завдань, вправи, дидактичні та ділові ігри, що імітують досліджувані процеси; спостереження

11. Методи контролю

Усний, письмовий, програмований контроль.

12. Критерії та порядок оцінювання результатів навчання

Формою підсумкового контролю успішності навчання з дисципліни є залік.

Залік з дисципліни «Культурально-центроване консультування» – це форма підсумкового контролю, що полягає в оцінці засвоєння студентами навчального матеріалу виключно на підставі результатів поточного навчання відповідно програми з дисципліни і не передбачає окремого навчального заняття для приймання заліку. На останньому тематичному навчальному занятті після закінчення обговорення теми заняття викладач навчальної групи оголошує суму балів студента за результатами поточного контролю і за виконання індивідуального завдання.

Оцінка з дисципліни визначається як сума оцінок поточної навчальної діяльності у балах, що виставляються на кожному семінарському занятті за відповідною темою і кількістю балів за виконання індивідуального завдання. Результати складання заліків оцінюються за двобальною шкалою: «зараховано», «не зараховано».

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання	Залік	Сума
--	-------	------

Змістовий модуль 1							Змістовий модуль 2						Інд. завд.	Разом		
Т 1	Т 2	СР 1	Т 3	СР 2	СЗ 1	КР 1	Т 4	Т 5	СР 3	Т 6	СЗ 2	КР 2	10	60	40	100
3	3	4	4	4	4	5	3	4	3	4	4	5				

Шкала оцінювання: національна та ECTS:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ЗНАТЬ І ВМІНЬ:

За національною шкалою	За 100-бальною шкалою	За шкалою ECTS
Відмінно	90 – 100	A

ставиться, якщо студент:

- ґрунтовно і повно відтворює вивчений матеріал;
- виявляє повне розуміння матеріалу, обґрунтовує свої думки, застосовує знання на практиці, наводить необхідні приклади не тільки за підручником, а й самостійно складені;
- викладає матеріал послідовно і правильно з точки зору норм літературної мови.
- вміє застосовувати його для вирішення конкретних професійних завдань

За національною шкалою	За 100 бальною шкалою	За шкалою ECTS
Добре	83 – 89	B
	75 - 82	C

ставиться, якщо студент дає відповідь, що задовольняє тим же вимогам, що й оцінка "5", але допускає деякі помилки, які сам виправляє після зауваження викладача, та поодинокі недоліки в послідовності викладу матеріалу і мовленнєвому оформленні.

За національною шкалою	За 100 бальною шкалою	За шкалою ECTS
Задовільно	68 – 74	D
	60 - 67	E

ставиться, якщо студент виявляє знання і розуміння основних положень даної теми, але:

- відтворює матеріал не досить повно і допускає помилки у формулюванні правил;
- не вміє глибоко і переконливо обґрунтовувати свої думки і відчуває труднощі під час добору прикладів;
- відтворює матеріал непослідовно і допускає помилки в мовленнєвому оформленні.

За національною шкалою	За 100 бальною шкалою	За шкалою ECTS
Незадовільно з можливістю повторного складання	35 – 59	FX

Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням	0 – 34	F
--	--------	---

ставиться, якщо студент виявляє незнання більшої частини вивченого матеріалу відповідно розділу, допускає у формулюванні правил помилки, що спотворюють їх зміст, непослідовно і невпевнено викладає матеріал.

13. Методичне забезпечення

1. Конспект лекцій
2. Плани практичних занять
3. Завдання для самостійної роботи студентів
4. Питання та завдання для поточного контролю знань і вмінь студентів.

14. Рекомендована література

Основна

1. Александров А.А. Міжнародне співробітництво в сфері культурної спадщини: навч. посібник / А. А. Александров; відп. ред. В. І. Уколова. - М.: Проспект, 2011
2. Амбарова П.А. Міжкультурні комунікації: історія, теорія, методологія / П. А. Амбарова. - Єкатеринбург: Изд-во УПП, 2007.
3. Біла Є.М. Теорія і практика міжкультурної комунікації / О. М. Біла. - М.: Форум, 2011.
4. Грушевицкая Т.Г. Основи міжкультурної комунікації: підручник для вузів / Т. Г. Грушевицкая, В. Д. Попков, А. П. Садохин. - М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002.
5. Николаева Ю.В., Боголюбова Н.М. Межкультурная коммуникация и международный культурный обмен. - СПб: СПбКО, 2009. — 416 с.

Додаткова:

1. Бессараб Д. Географія міжнародного туризму. У 2 ч. / Д. Бессараб, Л. Штефан. - Мінськ: ТетраСистемс, 2013.
2. Богданов Е. Психологічні основи «Паблік рілейшнз» / Є. Богданов, В. Зазикін. - 2-е вид. - СПб.: Питер, 2003.
3. Боголюбова Н.М. Зовнішня культурна політика. Досвід Росії, Франції і Німеччини / Н.М. Боголюбова, Ю. В. Миколаєва. - Saarbrücken: Lambert, 2012.
4. Боголюбова Н. М. Державний брендинг: теоретичні та практичні аспекти / Н.М. Боголюбова, Ю.В. Миколаєва // Історичні, філософські, політичні та юридичні науки, культурологія та мистецтвознавство. Питання теорії і практики. - 2014. - № 10 (48). - У 3 ч. - Ч. 3. - С. 37-40.
5. Боголюбова Н.М. Зарубіжні культурні центри як самостійний актор зовнішньої культурної політики / Н. М. Боголюбова, Ю. В. Миколаєва // Вісник СПбГУ. - Сер. 6: Політологія. Міжнародні відносини. - 2008. - № 2. - С. 87-93.
6. Боголюбова Н.М. Культурний обмін в системі міжнародних відносин / Н. М. Боголюбова, Ю. В. Миколаєва. - СПб., 2003.
7. Боголюбова Н.М. Міжкультурна комунікація та міжнародний культурний обмін / Н. М. Боголюбова, Ю. В. Миколаєва. - СПб.: СПбКО, 2009. '
8. Боголюбова Н.М. Становлення та еволюція зовнішньої культурної політики Росії / Н. М. Боголюбова. - СПб.: Изд-во СПбГУ, 2013.
9. Бродська Н.П. Спорт великих досягнень як простір для формування національного іміджу країни / Н. П. Бродська // Національні інтереси та імідж Росії. - М., 2000..
10. Важеніна, І. С. Імідж, репутація і бренд території / І. С. Важеніна. - Єкатеринбург: Ін-т економіки УрО РАН, 2013.
11. Вежбицкая А. Мова, культура, пізнання / А. Вежбицкая. - М.: Російські словники, 1997..

12. Веледінський В. Туристичний ринок сьогодні: тенденції і перспективи / В. Веледінський // Туризм: практика, проблеми, перспективи. - 2006. - № 4. - С. 10-11.
13. Воскресенський В.К. Міжнародний туризм: навч. посібник /В. Ю. Воскресенський. - М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2006.
14. Головльова Е.Л. Основи міжкультурної комунікації / Е. Л. Головльова. - Ростов н / Д: Фенікс, 2008.
15. Горелов А.А. Історія світової культури / А. А. Горелов. - М.: Флінта, 2011 року.
16. Грінберг Т.Е. Політичні технології: ПР і реклама: навч. посібник для вузів / Т. Е. Грінберг. - М.: Аспект-Пресс, 2005.
17. Гуревич П. С. Філософія культури / П. С. Гуревич. - М.: Nota Bene, 2000..
18. Даровський, В. ГГ Кінофестивалі. Народження. Становлення. Сучасний стан / В. П. Даровський. - СПб.: Изд-во СПбГУКИ, 2005.
19. Іліополова, К. С. Протиріччя «Свій-Чужий» в соціокультурної комунікації: соціально-філософський аналіз: автореф. дис. ... канд. філос. наук / К. С. Іліополова. - Ростов н / Д: 2010.
20. Кашкін, В. Б. Введення в теорію міжкультурної комунікації: навч. посібник / В. Б. Кашкін. - М.: Флінта, 2013.
21. Коновалова, В. П. Культурний шок неминучий? / В. П. Коновалова // Кадровик. Кадровий менеджмент. - 2009. - № 9. - С. 12-13.
22. Лекції з проблем міжетнічного і міжконфесійного взаємодії / під ред. М. Ю. Мартинової, В. А. Тишкова, Н. М. Лебедевої. - М.: Изд-во РУДН, 2003.
23. Міжкультурна комунікація: навч. посібник. - М.: Альфа-М; ИНФРА-М, 2004.
24. Рязанцева, Н. Б. Проблеми збереження культурної спадщини в діяльності ЮНЕСКО / І. Б. Рязанцева. - СНД) .: Изд-во СПбГУ 2009.
25. Садохин, А. П. Введення в теорію міжкультурної комунікації: навч. посібник / А. П. Садохин. - М.: КноРус, 2013.
26. Словник термінів міжкультурної комунікації / І. Жукова [и др.]. - М.: Флінта, 2013.
27. Стефаненко Т. Г. Етнопсихологія / Т. Г. Стефаненко. - М.: АСПЕКТ-Прес, 2008.
28. Таратухина, Ю. В. Ділові та міжкультурні комунікації: підручник і практикум / Ю. В. Таратухина, З. К. Авдєєва. - М, 2015.
29. Тер-Минасова С.Г. Мова і міжкультурна комунікація / С. Г. Тер-Минасова. - М.: Слово / Slovo, 2000.
30. Ширін С.С. Захист культурного надбання як зовнішньополітична проблема: Досвід Великобританії та Німеччини / С. С. Ширін // Пакт Реріха: 70 років. - СПб.: Реріхівський центр СПбГУ, 2005.